

Te Kāhui Tātari Ture
**Criminal
Cases
Review**
COMMISSION

Ko e foomu CCRC ki hono toe vakai'i 'o e ngaahi tu'utu'uni pe tautea 'a e fakamaau'anga', pe fakatouloua

**'Oku' ke tui na'e 'ikai ke totolu 'a e
tu'utu'uni mo e hilifaki tautea kiate
koe ki ha faihia 'i Nu'usila' ni?**

Ko e potungāue 'oku 'iloa ko e *New Zealand Criminal Cases Review Commission (CCRC)* 'oku nau ma'u 'a e mafai ke toe vakai'i ha hopo 'a kinautolu 'oku nau tui na'e 'ikai totolu 'a e tu'utu'uni 'a e fakamaau'anga' pe ko e tautea na'e hilifaki kiate kinautolu'.

Te mau lava 'o toe vakai'i 'a e tautea na'e hilifaki' pea kapau 'oku 'i ai ha 'uhinga lelei ke tukuatu ia, 'oku 'i ai 'a homau mafai ke tukuatu 'a ho'o hopo ki he Fakamaau Tangi' (Appeal Court).

Ko e me'a mahu'inga te mau sio ki ai', pe kuo ke faka'aonga'i kotoa 'a ho'o totolu ke fai'aki ha'o hopo tangi.

'Oku 'ikai ke mau fai tu'utu'uni ki he halaia' pe ko e tonuhia'. Kapau 'e tali ke tukuatu 'a ho'o hopo', 'e lava ke toe fakamaau'i fo'ou ia 'i ha fakamaau'anga tangi.

Ko e ngaahi me'a 'oku totonu ke ke fuofua 'ilo pea toki fai ha'o kole

- Ko homau fatongia' ke to e vakai'i fakalelei mo tau'atāina 'a ho'o hopo' pea ke tukuatu kapau 'oku 'i ai ha ngaahi 'uhinga lelei ke fakahoko ia. 'Oku 'ikai ko ha kau fakaofonga lao kimautolu, ka 'oku mau ngāue tau'atāina mo tu'u mavahe mei he kau polisi' pea mo e Fakamaau'anga'.
- Ke tokoni ki he ngāue 'oku mau fai kiate koe', te mau fiema'u 'a e ngaahi fakamatala fekau'aki mo koe pea mo ho'o hopo'.
- Kapau 'oku' ke fiema'u ke mau tokoni atu ke fakafonu ho'o foomu kole', kātaki 'o fetu'utaki mai ki he fika **0800 33 77 88** pea 'e lava ke mau tokoni'i koe.
- Ko e founa 'e taha, ko ho'o kole ki ha taha ho fāmili', kaungāme'a' pe ko ha taha 'oku' ke falala ki ai ke tokoni atu ke fakafonu ho'o foomu'.
- 'Oku lava ke ke ngāue'aki ha'o loea, ka 'oku 'ikai fiema'u eni.
- 'Oku 'ikai totongi ke fai mai ha kole pea kapau 'oku' ke fiema'u ke faka'aonga'i ha loea, 'e ala lava ke kole ha totongi 'o e loea ko ia.

Kātaki 'o feinga ke fakafonu kakato 'a e foomu', pea 'oua te ke hoha'a kapau 'oku 'ikai lava 'o tali kotoa 'a e ngaahi fehu'i'.

Kapau 'oku 'ikai ke ke lava lelei he lea faka-Pilitānia', kātaki 'o fetu'utaki mai pea te mau ale'a'i ha taha ke tokoni'i koe ke fakafonu 'a e foomu'.

Hili 'a hono fakafonu 'a e foomu', kātaki 'o fakafoki mai ho'o foomu' mo ha ngaahi tohi fakamatala fekau'aki mo ho'o hopo ki he:

New Zealand Criminal Cases Review Commission
PO Box 9168
Hamilton 3240
New Zealand

Pe koe 'īmeili:

info@ccrc.nz

'Oku' ke loto pe ke fakafonu 'a e foomu' ni?

'Oku' ke fiema'u ha tokoni ki hono fakafonu 'a e foomu'?

'E lava ke mau tokoni'i koe ke fai eni – kātaki 'o tā mai ki he fika
0800 33 77 88

'Oku' ke loto ke ke fakamatala'i 'a e hopo' 'i ha lea kehe ange mei he 'Ingilisi'?

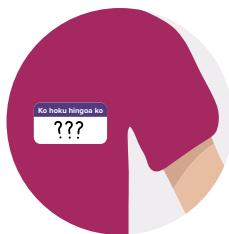
'E lava ke mau tokoni'i koe ke fakakakato eni – kātaki 'o tā mai ki he fika
0800 33 77 88

Ko e ngaahi me'a 'oku fiema'u ke mau 'ilo fekau'aki mo koe'

Kātaki 'o feinga ke fakafonu kakato 'a e foomu', pea 'oua te ke hoha'a kapau 'oku 'ikai lava 'o tali kotoa 'a e ngaahi fehu'i'.

- 1 'E ui 'aki koe 'a e hā? (ko e Mr, Mrs pe ko ha founiga kehe ange)

- 2 Ko e hā ho hingoa 'uluaki' mo e ngaahi hingoa loto'?

- 3 Ko e hā ho fakaiku'?

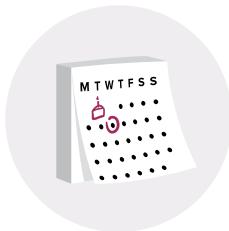
- 4 Kapau na'a' ke ngāue'aki ha ngaahi hingoa kehe kimu'a, kātaki 'o fakahā mai?

- 5 Ko e hā ho hingoa 'oku' ke loto ke ngāue'aki 'i he lolotonga ni?

6 Fakahā mai pe 'oku ke:

Tangata   Fefine   'Ikai loto keu fakahā atu

7 Ko e hā ho 'aho fā'ele'i? ('aho/māhina/ta'u)

8 Ko e hā ho fonua/ngaahi fonua tupu'anga?

'Iluope Nu'u Sila   Maori   Samoa

Cook Island Māori   Tonga   Niue

Siaina   'Initia

Kehe ange (hangē ko Holani, Siapani, Tokelau). Tohi'i mai

9 'Oku 'i ai hao konga Maori?

'Io   'Ikai

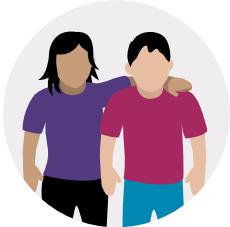
Kapau 'oku 'i ai hao konga Maori, ko e hā 'a e iwi 'oku' ke kau ki ai?

10 Kuo' ke 'osi fai mai ha tohi kole kia kimautolu 'i he kuo hili' pe ko e Meesi Fakatu'i (The Royal Prerogative of Mercy), pe ko e NZ Public Interest Project pe ko e Innocence project?

'Io   'Ikai

Ngaahi fakamatala fakaikiiki fekau'aki mo ho fāmili', kaungāme'a pe kinautolu ko ho kau tokoni ofi.

11 'Oku tokoni'i koe 'e ha taha 'i hono fai 'a e kole' ni?

'Io   'Ikai

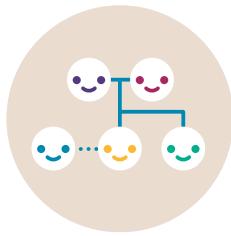
12 Kapau 'oku tokoni'i koe 'e ha taha pea kapau 'oku' ke loto
ke mau fetu'utaki ki he tokotaha ko 'eni', kātaki 'o fakahā
mai kinautolu:

Hingoa

Tu'asila

'Īmeili

Fika telefoni

13 Ko e hā honau pīkinga kia koe?

Fāmili pe kainga

Kaungāme'a pe ko hao poupou

Loea

Tokotaha kehe – kātaki 'o 'omai ha fakaikiiki

14

'Oku 'i ai ha kau Loea kehe 'oku nau ma'u ha ngaahi pepa fakamatala fekau'aki mo ho'o hopo? Kapau 'oku 'i ai, kātaki 'o 'omai ha fakaikiiki:

Hingoa 'o e Loea

Kautaha Lao 'oku ngāue ai

Fika telefoni

'Īmeili

Kapau na'e 'i ai mo ha toe Loea 'e taha:

Hingoa 'o e Loea

Kautaha Lao 'oku ngāue ai

Fika telefoni

'Īmeili

Ko e ngaahi me'a ke mau 'ilo'i fekau'aki mo ho'o hopo'

- 15 Ko e hā e fakamaau'anga na'e hilifaki ai 'a ho tautea'?**

Fakamaau'anga Fakavahe (District Court)

PE KOE

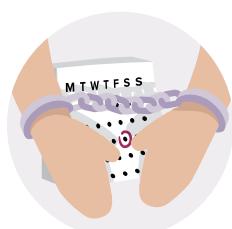
Fakamaau'anga Ma'olunga High Court

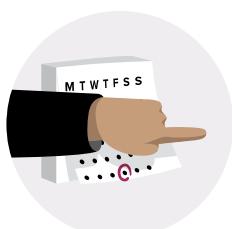
- 16 Ko fē 'a e kolo na'e hilifaki ai 'a e tautea'?**

- 17 Kapau 'oku' ke 'ilo'i 'a e fika 'a ho'o hopo', kātaki 'o fakahā mai.**

- 18 Ko e hā e 'aho na'e fai ai 'a e tu'utu'uni 'a e fakamaau'anga'?**

- 19 Ko e hā e 'aho na'e hilifaki ai ho tautea'?**

20 Na'e i ai ha ni'ihi kehe na'a nau halaia fakataha mo koe?

'Io   'Ikai

21 Kapau na'e i ai, ko hai ho nau ngaahi hingoa'?

22 Ko e ha 'a e ngaahi hia na'e tu'utu'uni 'oku ke halaia ai'?

23 Fekau'aki mo e hia ko 'eni', na'a' ke tali:

Halaia   Tonuhia

24 Te ke loto ke mau vakai'i 'a e tu'utu'uni 'a e fakamaau' i hono tautea'i ko e fekau'aki mo e hia' ni?

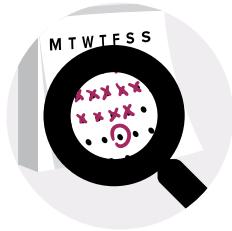
'Io   'Ikai

25 Ko e hā 'a e tautea na'e hilifaki kiate koe 'e he fakamaau'anga 'i he hopo'?

- 26** Kapau na'e 'ave koe ki pilīsone, ko e hā 'a e loloa 'a e tautea ngāue pōpula'?

- 27** Te ke loto ke mau vakai'i 'a e tautea kuo hilifaki 'e he fakamaau'anga' ke ke ngāue pōpula'?

'Ilo   'Ikai

- 28** 'Oku' ke kei nofo pilīsone?

'Ilo – tali 'a e fehu'i 29–31.

'Ikai – tali 'a e fehu'i 32.

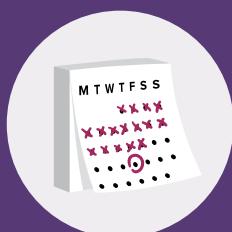

Kapau 'oku' ke 'i pilīsone:

- 29** Ko e hā ho fika pilīsone'?

- 30** Ko e hā e hingoa 'o e pilīsone 'oku' ke 'i ai'?

- 31** Ko e hā e 'aho te ke 'atā ai'?

'Oku 'ikai keu 'ilo'i 'a e 'aho te u 'atā ai'

32 Ko e hā 'a e tu'asila ho 'api?

33 Kapau 'oku 'i ai ha'o fika telefoni, ko e hā ho fika'?

34 Kapau 'oku 'i ai Hao tu'asila 'imeili, ko e hā ho 'imeili'?

Ko ha'o tangi ki he fakamaau'anga 'i he kuohili

35

Na'e 'osi fai ha'o kole atu kimu'a ki he Fakamaau'anga ke fai ha'o tangi?

'Io

'Ikai – *Kātaki 'o talamai 'a e 'uhinga pea ke hiki atu 'o tali 'a e fehu'i* **40**.

36

Na'e fai ho'o hopo tangi' 'i fale hopo?

'Io

'Ikai

37 Na'e fai 'a e tangi koe 'uhi ko e:

Tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga 'oku' ke halaia ki he hia'

Tautea kuo hilifaki 'e he fakamaau

Fakatou'osi 'a e ongo 'uhinga 'i 'olunga'

38 Kātaki fakahā mai 'a e fale hopo na'e fakahoko ai 'a ho'o hopo tangi'?

Fakamaau'anga Ma'olunga (High Court)

Fakamaau'anga Tangi (Court of Appeal)

Fakamaau'anga Lahi (Supreme Court)

39 Kapau 'oku' ke 'ilo'i 'a ho'o fika hopo tangi' kātaki 'o fakahā mai.

Fakamatala mai 'a e 'uhinga 'oku' ke tui ai 'oku 'ikai totonu 'a e tu'utu'uni 'a e fakamaau'anga

40

Kimu'a pea lava ke mau tukuatu ho'o tangi' ki ha fakamaau'anga tangi, kuo pau ke mau to e vakai'i 'a e ngaahi ngāue kotoa pe pea sio pe 'oku 'i ai ha 'uhinga lelei ke 'ave 'aki 'a e kole'. Kapau 'oku' ke fiema'u ha taha ke ne fakamahino atu 'a e ngaahi me'a na'e fehālaaki', te ke lava pe 'o kole ki ho fāmili', kaungāme'a' pe ko ho'o tā mai ki he **0800 33 77 88** ke mau tokoni atu.

'E lava ke ke ngāue'aki ha ngaahi lau'i pepa kehe ki ho'o ngaahi fakamatala' kapau 'oku fiema'u.

41

Ngaahi makatu'unga makehe

Kapau 'oku 'i ai ha ngaahi makatu'unga makehe fekau'aki mo ho'o hopo', hangē ko e tūkunga 'o ho'o mo'uilelei, tūkunga mo'uilelei 'a e kau fakamo'oni', kātaki 'o fakahā mai.

42

Ngaahi tohi fakamo'oni'

Kātaki 'o fakamahino mai 'a e ngaahi tohi/pepa kehe 'oku' ke 'omai fakataha mo ho'o foomu'

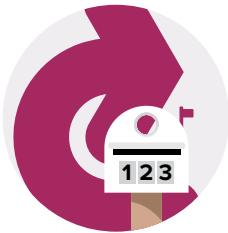
Fakamo'oni hingoa henī:

- 'Oku' ke loto ke ngāue 'a e New Zealand Criminal Cases Review Commission (CCRC) ke toe vakai'i 'a ho'o hopo'.
- 'E lava ke ngāue'aki 'e he CCRC 'a e ngaahi fakamatala kuo' ke tuku mai 'i he foomu' ke tokoni ki hono toe vakai'i 'a ho'o hopo'.
- Ke vakai'i faka'auliliki 'a ho'o hopo, 'e lava ke 'oatu 'a e ngaahi fakamatala kuo' ke tuku mai 'i he foomu' ki ha ngaahi potungāue tau'atāina ke nau faka'aonga'i ke toe vakai'i 'aki 'a ho'o hopo'.
- 'E lava 'e he CCRC ke faka'eke'eke ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ho'o hopo' mei' he ngaahi potungāue tau'atāina ko 'eni'.
- Kuo' ke fakangofua 'a e CCRC ke nau ngāue'aki 'a e ngaahi fakamatala kotoa 'i ho'o ngaahi faile' kuo tauhi 'e ho'o kau loea 'i he kuohili' pea mo e kau loea 'i he lolotonga ni' pea kau ki ai ha ngaahi fakamatala mahu'inga 'i ho'o ngaahi faile'.
- 'Oku mahino kiate koe, kuo' ke faka'atā mai ke mau ngāue ki hono toe vakai'i 'a ho'o hopo'. 'Oku 'uhinga eni ko e ngaahi fakamatala fakapulipuli kotoa pe, ko e hiki tepi 'o ha ngaahi talanoa na'a' ke fakahoko mo ho'o loea' kimu'a mo e lolotonga ho'o hopo', lolotonga ho'o hopo tangi' pe ko e hili 'a e hopo tangi' 'e faka'atā ke ngāue'aki 'e he CCRC.
- 'Oku 'ikai ko ha tu'utu'uni fakalao ke ta'ofi 'a e ngaahi ngāue mo e tokoni fakalao kiate koe' ka 'o kapau 'oku kei hoko atu pe eni 'e ngali 'e 'ikai lava 'e he CCRC ke ma'u 'a e ngaahi fakamatala mahu'inga 'oku fiema'u' pea 'e toloi ai 'a e ngaahi ngāue ki ho'o tohi kole'.
- 'E lava pe ke ke kumi ha'o fale'i fakalao fekau'aki mo e ngaahi me'a' ni kimu'a pea ke toki fakamo'oni 'i he foomu'. Kapau 'oku' ke fiema'u ha tokoni fakalao ke fakamatala'i mahino 'a e tohi kole' pe ko hono fakafonu', 'e lava ke kole ha'o tokoni fakalao kapau 'oku' ke fiema'u.

Fakamo'oni hingoa:

'Aho ('aho/māhina/ta'u):

Kātaki 'o manatu'i ke 'omai kotoa 'a e ngaahi tohi, fakamatala hiki pepa pe fakamo'oni 'oku ke pehē 'e tokoni ki he ngāue 'oku fakahoko 'e he CCRC ma'au'.

'I he 'osi hono fakafonu 'a e foomu', kātaki 'o meili'i mai ki he tu'asila:

New Zealand Criminal Cases Review Commission
PO Box 9168
Hamilton 3240
New Zealand

Pe koe īmeili:

info@ccrc.nz

'E tokoni ke mau ngāue ki ha ni'ihi kehe 'oku nau fiema'u 'a e tokoni 'a e CCRC kapau 'oku mau 'ilo'i 'a e founga na'a' ke 'ilo'i ai kimautolu'.

Ko e ha 'e founga na'a' ke 'ilo'i ai kimautolu'?

'I Pilīsone (e.g 'Imisi faka'ali'ali, kau ngāue pilīsone)

Kau popula kehe

Kaungāme'a pe fāmili

Ngaahi ongoongo, tv pe letiō

'Initaneti

Loea

Founga kehe